

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

STEFAN ZWEIG

ΝΙΤΣΕ*

ΤΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

« Ω! Έλα χρυσή γαλήνη! »

Ἡ μουσική ὑπῆρξε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή μέσα στὸ Νίτσε. Μονάχα ποὺ ἦταν διαρκῶς κρυμένη, πάντα παραμερισμένη ἀπ' τὴ θέληση, τὴν πιὸ δυνατὴ, μιᾶς πνευματικῆς δικαίωσης. Παιδί ἀκόμα, ἐνθουσιάζει κιόλας τοὺς φίλους του μὲ τολμηρὰ αὐτοσχεδιάσματα, καὶ στὰ τετράδια τῆς νιότης του ἀπειρες βρίσκονται οἱ παρατηρήσεις πάνω στίς ἴδιες του μουσικῆς συνθέσεις. Μὰ ὅσο πιὸ πολὺ ὁ σπουδαστὴς γυρίζει ἀποφασιστικὰ πρὸς τὴ Φιλολογία, κι' ἔπειτα διδάσκει τὴ Φιλοσοφία, τόσο περισσότερο πνίγει αὐτὴ τὴ δύναμη τῆς Φύσης του, ποὺ κατὰ βάθος ποθεῖ νὰ ξανοιχτεῖ. Ἡ μουσικὴ μένει γιὰ τὸ νεαρὸ φιλόλογο μιὰ εὐχάριστη ἀνάπαυση, μιὰ διασκέδαση, μιὰ εὐχαρίστηση, σὰν τὸ θέατρο, τὴν ἀνάγνωση, τὴν ἱππασία ἢ τὴν ξιφασκία, ἓνα εἶδος πνευματικῆς γυμναστικῆς γιὰ τίς στιγμὲς ποὺ δὲν ἔχει τί νὰ κάνει. Κι' ἐξαιτίας αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς φροντισμένης canalisation, στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Νίτσε καμμιά σταγόνα νεροῦ δὲν περνάει στὸ ἔργο του γιὰ νὰ τὸ κάνει γόνιμο: ὅταν γράφει τὴ «Γέννηση τῆς τραγωδίας» στὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς, ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι γι' αὐτὸν παρὰ ἓνα ἀντικείμενο, ἓνα θέμα πνευματικὸ, μὰ καμμιά ἀλλαγὴ τοῦ τόνου γιὰ τὸ μουσικὸ αἶσθημα δὲ γίνεται στὴ γλῶσσα του, στὴν ποίησή του, στὴ σκέψη του. Καὶ τὰ μουσικὰ

ἀκόμη δοκίμια τῆς νιότης τοῦ Νίτσε εἶναι φτωχὰ ἀπὸ κάθε μουσικότητα καὶ—τὸ πιὸ καταπληχτικὸ—οἱ προσπάθειές του γιὰ σύνθεση μουσικὴ φαίνονται, κατὰ τὴν κρίση τοῦ Bülow, ποὺ δίχως ἄλλο, εἶναι ἀρκετὰ ἀρμόδιος, ὅτι ὑπῆρξαν ἀπλὰ θέματα, ἓνα ἄμορφο πνεῦμα, μιὰ μουσικὴ τυπικὰ ἀντιμουσικὴ. Ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι γι' αὐτὸν, γι' ἀρκετὸν καιρὸ, παρὰ μιὰ ξεχωριστὴ κλίση, στὴν ὁποία ὁ νεαρὸς σοφὸς παραδίδεται μ' ὄλη τὴν εὐχαρίστηση τοῦ ἀνεύθυνου, μὲ τὴν καθαρὴν χαρὰ τοῦ ἐρασιτεχνισμοῦ, μὰ πάντα μακριὰ κι' ἔξω ἀπὸ κάθε «σκοπὸ».

Ἡ ἐφόρμηση τῆς μουσικῆς στὸν ἐσωτερικὸ κόσμον τοῦ Νίτσε δὲν ἔγινε παρὰ ὅταν ἡ φιλολογικὴ κροῦστα, ἡ πολύμαθη ἀντικειμενικότητα ποὺ ὑπάρχει γύρω ἀπ' τὴ ζωὴ του, διαλύθηκε, ὅταν ὀλόκληρος ὁ κόσμος του ἀναποδογυρίστηκε καὶ ξεσκίστηκε ἀπὸ ἡφαιστειακοὺς κλονισμοὺς. Τότε τὰ φράγματα σπάζουν. Καὶ τὸ κῦμα ξεχύνεται ξαφνικά. Πάντα ἡ μουσικὴ ἀκτινοβολεῖ μὲ μεγαλύτερη δύναμη στοὺς ἀνθρώπους τοὺς κυριεμένους ἀπὸ κάποια ἀναστάτωση, τοὺς ἀδυνατισμένους, τοὺς γεμάτους ὀρμὲς καὶ ξεσκισμένους ὡς τὰ ἔγκατα τοῦ εἶναι τοὺς ἀπὸ κάποιο πάθος. Ὁ Τολστόϊ τόνωσε μὲ ἀκρίβεια κι' ὁ Γκαίτε τὸ αἰστάνθηκε τραγικά. Ὁ Γκαίτε μάλιστα, ποὺ πῆρε μιὰ συνετὴ στάση ἀπέναντι στὴ μουσικὴ, σιωπηλὴ κι' ἐπιφυλακτικὴ (ὅπως ἔκανε μπροστὰ σὲ κάθε δαιμονιακὸ, γιατί

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

στην κάθε μεταμόρφωση αναγνώριζε τον πειρασμό), υποκύπτει ο ίδιος στη μουσική τις στιγμές της χαλάρωσής του (ή— όπως λέει— στις στιγμές που «ξεδιπλώνει» τὰ μέλη του), όπου όλοκληρο τὸ εἶναι του εἶναι ἀνακατεμένο, στις ὥρες της ἀδυναμίας του, στις ὥρες που εἶναι εὐκολοπλησίαστος. Κάθε φορά (ἡ τελευταία ὑπῆρξε κοντὰ στην *Ultrike*) που τὸν κατέχει κάποιο αἶσθημα καὶ που δὲν ὀρίζει πιά τὸν ἑαυτό του, ἡ μουσική ἀνοίγει τὸ φράγμα, καὶ τὸ πιὸ δυνατὸ ἀκόμα, τοῦ ἀποσπᾷ τὰ δάκρυα σὰν φόρο καὶ σὰν ἀναγκαστική εὐχαριστία, μιὰ μουσική ποιητική, ἡ πιὸ ὑπέροχη ἀπ' ὅλες. Ἡ μουσική (ποιὸς δὲν τὴν ἔχει δοκιμάσει;) μόνο ὅταν εἶναι κανεὶς σὲ μιὰ κατάσταση εὐκολοκυριαρχούμενη, σ' ἓνα εἶδος εὐτυχισμένης γυναικείας ἀποχαύνωσης, κάνει γόνιμο ἓνα αἶσθημα: ἔτσι ζύγωσε τὸ Νίτσε, τὸν ἴδιο, τὴ στιγμή που ὁ Νότος τοῦ χει ἀνοίξει ἄλλους ὀρίζοντες κι' ὅπου ὁ πόθος του γιὰ τὴ ζωὴ εἶναι φλογερότερος καὶ πιὸ παθητικός. Μὲ μιὰ ἀξιοσημείωτη σύμπτωση, μπαίνει μέσα του τὴ στιγμή ἀκριβῶς που ἡ ζωὴ του ἀφίνει τὴν ἡρεμία, τὸν ἐπικό της δρόμο, γιὰ νὰ γυρίσει πρὸς τὸν τραγικό, μὲ μιὰ ξαφνική κάθαρση. Σκεπτόταν νὰ ἐξωτερικεύσει τὴ «Γέννηση τῆς τραγωδίας στὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς» καὶ δοκιμάζει τὸ ἀντίθετο: τὴ γέννηση τῆς μουσικῆς στὸ πνεῦμα τῆς τραγωδίας. Ἡ ξεχειλισμένη δύναμη τῶν καινούργιων αἰσθημάτων δὲν μπορεῖ νὰ ἐξωτερικευτεῖ μὲ τὸ συνηθισμένο τρόπο. Ποθεῖ ἓνα στοιχεῖο πιὸ δυνατὸ, μιὰν ἀνώτερη μαγεία: «Θὰ πρέπει νὰ τραγουδάς, ψυχὴ μου!»

Ἄκριβῶς γιατί αὐτὴ ἡ δαιμονιακὴ πηγὴ τοῦ εἶναι του, ἡ πιὸ βαθειά, ἔμεινε τόσον καιρὸ φραγμένη ἀπὸ τὴ φιλολογία, τὴν πολυμαθεῖα καὶ τὴν ἀδιαφορία, ἀναβλύζει τώρα μὲ τόση δύναμη καὶ στέλνει μὲ τόση πίεση τὴν ὑγρὴ τῆς ἀκτινοβολία ὡς τις πιὸ ἀπόκρυφες νευρικές ἴνες, ὡς τὴν παραμικρότερη λεπτομέρεια τοῦ στύλου. Σὰν νὰ φιλτραρίστηκε μέσα του

καινούργια ζωτικότητα, ἡ γλῶσσα, ποὺ ὡς τότε δὲ ζητοῦσε παρὰ νὰ ἐκφράσει πράγματα, ἀρχίζει ξαφνικά ν' ἀνασαίνει μουσικά: τὸ δασκαλικὸ *andante maestoso*, τὸ βαρὺ στύλ τῶν ὄσων παλιότερα ἔχει γράψει, ἔχει τώρα ὅλα τὰ στριφογυρίσματα, τὰ λυγίσματα, τὸν «κυματιστὸ» χαρακτήρα, τὴν πολλαπλὴ κίνηση τῆς μουσικῆς. Ὅλες οἱ ἔξοχες λεπτότητες ἐνός βιρτουόζου προσθέτουν ἐκεῖ τὸ σπινθήρισμά τους: τὰ μικρὰ διαπεραστικὰ *staccati* τῶν ἀφορισμῶν, τὸ λυρικό *sordino* τῶν τραγουδιῶν, τὰ *ritzicati* τῆς κοροϊδίας, τὰ γερὰ κι' ἀρμονικὰ στύλ τῆς πρόζας, τῶν γνωμικῶν καὶ τῆς ποίησης. Καὶ τῆς στίξεως τὰ σημεῖα ἀκόμα, ποὺ ἡ γλῶσσα ὑπονοεῖ, οἱ παύλες καὶ οἱ ὑπογραμμίσεις, ἔχουν τὸ χαρακτηριστὴρα μουσικῶν σημείων: κανεὶς ποτὲ στὴ γλῶσσα τῆ Γερμανικῆ δὲν εἶχε τόσο ἀνεπτυγμένο τὸ αἶσθημα μιᾶς πρόζας μελοποιημένης, μιᾶς πρόζας καμωμένης τόσο γιὰ μιὰ μικρὴ ὀρχήστρα ὅσο καὶ γιὰ μιὰ μεγάλη. Ἡ ἀπόλαυση, ὡς τις παραμικρότερες ἀποχρώσεις τῆς ἀνέγγιχτης πρὸ τοῦ Νίτσε πολυφωνίας, εἶναι γιὰ ἓναν καλλιτέχνη τῆς γλῶσσας μιὰ ἡδονή, ὅπως γιὰ ἓνα μουσικὸ ἢ σπουδῆ ἐνός κομματιοῦ γραμμένου ἀπὸ ἓναν μαίτρ: πόση ἀρμονία κρυμμένη καὶ μασκαρεμένη ὑπάρχει πίσω ἀπ' τις πιὸ ὤμες παραφωνίες! Πῶς μαντεύεται τὸ καθαρὸ πνεῦμα τῆς φόρμας κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ ξεχείλισμα ποὺ φαίνεται ἀχαλίνωτο! Γιατί, ὄχι μόνο αὐτὲς οἱ νευρικές ἀκρότητες τῆς γλῶσσας πάλλονται ἀπὸ μουσικότητα, μὰ κι' αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἔργα μοιάζουν μὲ μιὰ συμφωνία. Εἶναι φτιαγμένα ὄχι πιά σύμφωνα μὲ καθαρὴ καὶ ψυχρὰ ἀντικειμενικὴ διανοητικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, μὰ μὲ μιὰ ἔμπνευση κατ' εὐθεῖαν μουσικῆ. Ὁ ἴδιος ἔχει πεῖ γιὰ τὸ «Ζαρατούστρα», πῶς γράφτηκε πάνω «στὸ πνεῦμα τῆς πρώτης φράσεως τῆς ἑνατης συμφωνίας». Καὶ τί νὰ σκεφτοῦμε γιὰ τὸ πρελούτιο του «*Ecce Homo*», τὸ ἀληθινὰ θεῖο καὶ μοναδικὸ ἀπὸ ἀποψη γλῶσσας! Αὐτὲς οἱ μνημειώδεις φράσεις δὲν εἶναι σὰν

ένα πρελούντιο αρμόνιου για ένα γιγάντιο καθεδρικό ναό του μέλλοντος; Ποιήσεις σαν το «Νυχτερινό τραγούδι» ή το «Τραγούδι του γονδολιέρη» δεν είναι το πρωτόγονο τραγούδι της ανθρώπινης φωνής μέσα σε μιάν άπειραντη έρημιά; Κι' όταν το μεθύσι γίνεται μουσική τόσο χορευτική, τόσο ήρωική, τόσο ελληνική όσο στον Παιώνα της τελευταίας του φαιδρότητας, στο «Διθύραμβο του Διονύσου»; Έδω, έκτινοβολημένη ψηλά απ' όλη τη διαύγεια του Νότου και πλημμυρισμένη από μιά μουσική κελαριστή, ή γλώσσα γίνεται στ' αλήθεια ένα κύμα που ποτέ δε βρίσκει ανάπαυση, και μέσα σ' αυτό το μεγαλόπρεπο θαλασσινό στοιχείο, το πνεύμα του Νίτσε γυρνά ως την ώρα που ή δίνη τον καταπίνει. Καθώς λοιπόν ή μουσική δρμάει μέσα του με τόση όρμη και βία, ό Νίτσε, με τη δαιμονική του γνώση, διακρίνει σε λίγο τον κίνδυνο: νοιώθει πως αυτό το κύμα θα μπορούσε να τον τραβήξει έξω απ' τον έαυτό του. Μά ενώ ό Γκαίτε αποφεύγει τους κινδύνους («ή φρόνιμη προσήλωση του Γκαίτε στη μουσική», σημειώνει κάποτε ό Νίτσε), ό Νίτσε τους άρπάζει πάντα απ' τά κέρατα. Άλλαγές αξιών και μεταβολές, αυτό είναι το σύστημα της υπεράσπισής του. Κι' έτσι (δπως και για την άρρώστεια του) κάνει απ' το δηλητήριο ένα φάρμακο. Και πρέπει ή μουσική να γίνει γι' αυτόν τώρα άλλο πράγμα απ' αυτό που ήταν στα χρόνια που φιλολογούσε: τότε ζητούσε να του φερνε στα νεύρα μιά ψηλή τάση και να θερμάνει το αίσθημά του (Wagner). Με το μεθύσι της και το ξεχείλισμά της θάπρεπε νάναί ένα αντίβαρο στην ήσυχη πολυμαθη ύπαρξή του, κι' ένα διεγερτικό για να τον άποσπᾶ απ' το θετικό πνεύμα. Μά τώρα που ή ίδια ή σκέψη του είναι ένα έρέθισμα και μιά έκστατική ξόδεψη αίσθήματος, χρειάζεται τη μουσική σά μιά συγκράτηση, σαν ένα είδος βρωμιούχου ήθικοϋ, σαν ένα είδος έσωτερικοϋ καταπραυντικοϋ. Δεν πρέπει πιά να τον μεθά (γιατί τώρα κάθε το πνευματικό άντηχει γι' αυτόν μεθυ-

στικά), μά, κατά τη μαγική φράση του Haeidelin, να τον βάζει σε μιά «άγια έγκράτεια». Η μουσική σά χαλάρωση κι' όχι σά μέσο διέγερσης. Ποθεί μιά μουσική όπου θα μπορούσε να καταφύγει όταν θα τραυματιζόταν θανάσιμα κι' όταν θαχε αποκάμει πιά κυνηγώντας τις σκέψεις του. Ζητά να βρει σ' αυτήν ένα καταφύγιο, ένα λουτρό, ένα διάφανο κύμα, που ξαναφρεσκάρει και καθαρίζει: θεία μουσική, μιά μουσική που ρχεται από ένα λαμπρό ούρανό κι' όχι από μιά φλεγόμενη ψυχή, πνιγμένη από μιά βαρεία άτμόσφαιρα. Μιά μουσική που τον βοηθάει να λησμονιέται, όχι μιά μουσική που τον κάνει να ξαναπαίβνει στον έαυτό του και τον οδηγεί σ' όλες τις κρίσεις και τις αίσθηματικές καταστροφές. Μιά μουσική «που λέει ναί και κάνει ναί», μιά μουσική του Νότου, με κρυστάλλινη — σαν του νεροϋ — διαύγεια στις άρμονίες της, έξαιρετικά άπλη και καθαρή, μιά μουσική «που θα μπορούσε να τη σφυρίξει κανείς». Μιά μουσική όχι του χάους (που κοιμάται μέσα του), μά της έβδομης μέρας της δημιουργίας, όπου όλα αναπαύονται και μόνο οι σφαίρες δοξολογούν γαλήνια το Θεό τους, μιά μουσική σαν άνάπαυση: «Τώρα που είμαι στο λιμάνι, μουσική, μουσική!»

Τό ξαλάφρωμα είναι ή τελευταία άγάπη του Νίτσε, το άνώτερό του μέτρο για το κάθε τι. Ό,τι ξαλαφρώνει και δίνει ύγεια, είναι καλό: τροφή, πνεύμα, άέρας, ήλιος, τοπείο, μουσική. Ό,τι μάς κάνει να πετάμε, δ,τι βοηθάει να ξεχνάμε το βάρος και το σκοτάδι της ζωής, την άσχήμια της αλήθειας, μονάχα αυτό είναι πηγή χάριτος. Από κεϊ έρχεται αυτή ή άργοπορημένη άγάπη της τέχνης, άφοϋ «κάνει δυνατή τη ζωή» σαν «ένα μεγάλο διεγερτικό της ζωής». Η μουσική, μιά μουσική καθαρή, λυτρωτική, άνάλαφρη, γίνεται από δώ και πέρα ή άγαπητότερη παρηγοριά αυτού του θανάσιμα ταραγμένου πνεύματος. Στους σπασμούς των ματωμένων του τοκετών δε μπορεί πιά να την πέρνει σαν ένα μέ-

σο ανακούφισης. «Ἡ ζωή χωρίς μουσική είναι μονάχα μιὰ κούραση, μιὰ πλάνη.»

Κανείς ἀπ' ὄσους ἔχουν πύρετό δὲ μπορεῖ νὰ προτείνει πρὸς ἄγρια τὰ σκασμένα καὶ φλογισμένα χεῖλη του πρὸς τὸ νερὸ ποῦ δροσιζει, ἀπ' ὅσο ὁ Νίτσε στὶς τελευταῖες του κρίσεις πρὸς τὸ ἀργυρόχρωμο πιετό τῆς μουσικῆς. «Δίψασε ποτὲ ἄνθρωπος ἔτσι γιὰ μουσική;» Αὐτὴ εἶναι τὸ τελευταῖο του καταφύγιο — γιὰ νὰ σωθεῖ ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του: ἀπὸ κεῖ ἔρχεται ἐπίσης αὐτὸ τὸ ἀποκαλυπτικὸ μῖσος γιὰ τὸν Wagner, ποῦ τάραξε τὴν κρυστάλλινη καθαρὸτητα τῆς μουσικῆς μὲ ναρκωτικὰ κι' ἐρεθιστικὰ. Ἀπὸ κεῖ τὰ μαρτύρια ποῦ αἰσθάνεται ὁ Νίτσε «ἀπὸ τῆ μοῖρα τῆς μουσικῆς, σὰν ἀπὸ μιὰ πληγὴ ἀνοιχτή». Ὁ ἐρημίτης ἔχει διώξει ὄλους τοὺς θεοὺς. Δὲν ὑπάρχει παρὰ μονάχα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ποῦ θέλει νὰ φυλάξει, τὸ νέκταρ κι' ἡ ἀμβροσία του, ποῦ ξαναφρεσκάρει τὴν ψυχὴ καὶ τὴ διατηρεῖ αἰώνια νέα. «Ἡ τέχνη, καὶ τίποτ' ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' τὴν τέχνη: ἔχουμε τὴν τέχνη γιὰ νὰ μὴν πεθαίνουμε ποτὲ ἀπ' τὴν ἀλήθεια.» Μὲ τὴν ἀπελπισμένη ἐνέργεια κάποιου ποῦ πνίγεται, κρεμιέται στὴν τέχνη, στὴ μόνη δύναμη τῆς ζωῆς ποῦ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴ βαρῦτητα. Κι' αὐτὴ τὸν ἀρπά-

ζει καὶ τὸν φέρει στὸ γεμάτο μακαριότητα στοιχεῖο τῆς.

Κι' ἡ μουσική, ποῦ τὴν ἐξώρκισε μ' ἓναν τόσο συγκινητικὸ τρόπο, γέρνει μὲ καλοσύνη σ' αὐτὸν καὶ δέχεται τὸ σῶμα τοῦ Νίτσε τῆ στιγμῆ ποῦ πάει νὰ πέσει. Οἱ φίλοι του ἔχουν φύγει ἀπὸ καιρὸ. Οἱ σκέψεις του κυλᾶν πάντα πολὺ μακριὰ σὲ τολμηρὲς περιπλανήσεις: μονάχα ἡ μουσική τὸν συντροφεύει ὡς τὴν ὕστατη, τὴν ἑβδομῆ μοναξιά του. «Ὁ, τι ἀγγίζει, τὸ ἀγγίζει κι' αὐτὴ μαζί του. Ὅταν μιλάει, ἡ καθαρὴ φωνὴ τῆς μουσικῆς ἀντηχεῖ μαζί: σηκώνει πάντα μὲ δύναμη αὐτὸν ποῦ λιποθυμᾷ γρήγορα. Καὶ καθὼς στὸ τέλος ἐκεῖνος πέφτει στὴν ἄβυσσο, ἀγρυπνᾷ ἀκόμη πάνω ἀπ' τὴ σβυσμένη του ψυχὴ. Ὁ Overbeck, ποῦ μπαίνει στὴν κάμαρα αὐτουνοῦ ποῦ τὸν σκεπάζει ἡ πνευματικὴ τύφλωση, τὸν βρίσκει μπρὸς στὸ πιάνο ν' ἀναζητᾷ ἀκόμη μὲ τὰ τρεμάμενα χέρια του ἄνωτερες ἁρμονίες, κι' ἐνῶ πᾶνε σπίτι του αὐτὸν τὸ φτωχὸ τρελλό, ἐκεῖνος τραγουδᾷ σ' ὄλο του τὸ ταξίδι μὲ συγκινητικὲς ἁρμονίες τὸ ἀγαπημένο του «Τραγούδι τοῦ γονδολιέρη». Ὡς τὰ σκοτάδια τοῦ πνεύματος ἡ μουσική τὸν συνοδεύει, μπασμένη σ' ὄλη του τὴν δαιμονικὴ ὑπαρξή, τὴ ζωὴ του καὶ τὸ θάνατό του.

(Ἀκολουθεῖ)

Μεταφρ. Π. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

STUART MERRILL

ΠΑΣΧΑΛΙΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἡ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ καμπάνες
ἢ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ πουλιά
τὰ παιδάκια ἀλλάζουνε φιλιά
καὶ τ' ἄρνιά βελάζουνε στὶς στάνες.

Ἡ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ λουλούδια,
ἢ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ ψαλμούς
ἀπ' τοὺς ἀνθισμένους οὐρανοὺς
ἔρχονται χαρούμενα τραγούδια.

Ἡ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη θεία χάρη,
ἢ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ χαρά.
Μέσα στῆς χιμαίρας τὰ νερά,
ἔρωτά μου, κάνε με βαρκάρη.

(Διασκευὴ) ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ